

Aktuella prejudicerande rättsfall – 10 kap MB

Förändringar i praxis relaterat till undersöknings- och saneringsansvar

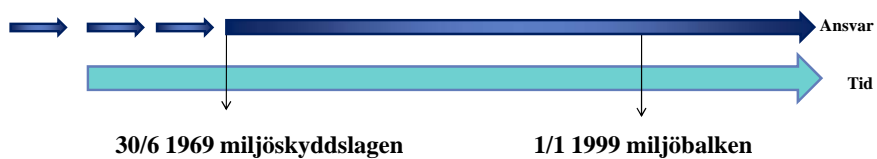

Per Molander
Mannheimer Swartling Advokatbyrå
Nätverket Renare Mark, seminarium 22 november 2010

Legal#Presentation2

MANNHEIMER SWARTLING

Efterbehandlingsansvar enligt 10 kap. MB

10 kap. 2 § MB (lydelse före 1/8 2007)

Ansvarig för efterbehandling [...] är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare).

8 § MP

Bestämmelserna i ...10 kap. 2 § MB skall tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars *faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969*...

Legal#Presentation2

MANNHEIMER SWARTLING

Ansvarets omfattning - skälighetsbedömning

10 kap. 4 § MB

Den som är ansvarig ... ska i *skäligen omfattning* utföra eller bekosta det avhjälpande som på grund av föroreningen *behövs* för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön.

När ansvarets omfattning bestäms skall det beaktas *hur lång tid som har förflutit* sedan föroreningen ägde rum, vilken *skyldighet* den ansvarige hade att *förhindra framtida skadeverkningar* och *omständigheterna i övrigt*.

MÖD: Answarets omfattning ska prövas i två steg.

1. Vilka åtgärder är miljömässigt motiverade och rimliga från kostnadssynpunkt?
2. Hur stor del av dessa åtgärder kan man kräva att den ansvarige utövaren utför eller bekostar?
Ska ansvaret jämkas?

Legal#Presentation2

MANHEIMER SWARTLING

Praxis från MÖD – ansvarets omfattning

• Undersökningsansvaret

Arvamet (MÖD 2003-12-05, M 9822-02)

- Verksamhet med återvinning av avfall.
- Fram till och med 1998 orsakade verksamheten utsläpp av PCB-haltigt slam till Umeälven.
- Arvamet förvärvade verksamheten 1999.
- Arvamet förelades 2001 att undersöka föroreningssituationen efter tidigare PCB-utsläpp.

MÖD: Arvamet är nuvarande verksamhetsutövare och därmed rätt adressat för föreläggandet. Även om Arvamet bidragit till föroreningen endast i begränsad omfattning är det skäligt att bolaget utför den *utredning* som är nödvändig för att avgöra vilka saneringsåtgärder som behövs.

Legal#Presentation2

MANHEIMER SWARTLING

Praxis från MÖD – ansvarets omfattning

• Undersökningsansvaret

Klosters fabriker (MÖD 2005-05-23, M 5338-04)

- Tillverkning av tjärpapp, fenolhartser, asfaltprodukter m.m. från 1910-talet till 1990, då verksamheten upphörde.
- Hanteringen av tjärprodukter (som bedömdes ha orsakat merparten av föroreningarna) upphörde i början av 1960-talet
- 1991 sanerades fabriksområdet till halter under de riktvärden som länsstyrelsen rekommenderat.
- Exploatering inför bostadsbyggande utlöste krav på ytterligare markundersökningar.
- Tidigare verksamhetsutövare förelades att utföra undersökningarna.

MÖD: Tidigare utförd sanering samt tidsaspekten talar i mildrande riktning. Otillräcklig tidigare sanering talade i skärpande riktning.
Det är endast fråga om *undersökning* av saneringsbehovet; då finns inget utrymme för jämkning.

Legal#Presentation2

MANHEIMER SWARTLING

Praxis från MÖD – ansvarets omfattning

• Saneringsansvaret

Hjortsberga sågverk (MÖD 2010-06-23, M 5664-09)

- Sågverk mellan 1940-talet och 1981 (då verksamheten lades ner)
- Träskyddsbehandling mellan 1950-talet och 1978.
- Föroreningarna har uppkommit jämt fördelade under denna tid.
- Saneringskostnad ca 7 Mkr
- Senaste utövaren förelades att utföra och bekosta saneringen.

Legal#Presentation2

MANHEIMER SWARTLING

Praxis från MÖD – ansvarets omfattning

• Saneringsansvaret

Engqvist & Udesen (Tölö Takmassefabrik) (MÖD 2010-06-23, M 6231-09)

- Tillverkning av tak- och byggpapp mellan 1920–1955
- Tillverkning av rostskyddsolja, takmassor m.m. 1955–1983
- 1983-85 utförde ny fastighetsägare schaktningsarbeten på området
- Efterbehandlingskostnad ca 2 Mkr
- Senaste utövaren förelades att utföra och bekosta saneringen

Legal#Presentation2

MANHEIMER SWARTLING

Answarets omfattning – vilka åtgärder behövs?

Hjortsberga sågverk och Engqvist & Udesen

MÖD: Objektiv bedömning av vilka efterbehandlingsåtgärder som är miljömässigt motiverade. Omständigheter som hänför sig till en viss verksamhetsutövare saknar betydelse.

- **Hjortsberga:** Miljömässigt motiverat att gräva bort den förorenade jorden i källområdet och att behandla förorenat grundvatten i källområdet.
- **Engqvist & Udesen:** Den enhetsvolym för sanering av förorenade massor som miljödomstolen fastställt (50 m³) är miljömässigt motiverad och ekonomiskt rimlig. MÖD erinrade om möjligheten att efter hand under saneringens genomförande göra avvikelser från i domslutet fastställd provtäthet.

Legal#Presentation2

MANHEIMER SWARTLING

Skäligh omfattning - tidsaspektens betydelse

Hjortsberga sågverk och Engkvist & Udesen

MÖD i båda fallen:

- Bolaget har ett efterbehandlingsansvar såväl för tiden från den 1 juli 1969 och framåt som för tiden dessförinnan.
 - För föroreningar som uppkommit före och under 1950-talet *jämkas ansvaret till noll*.
 - För föroreningar som uppkommit under tiden efter 1950-talet till 1969 föreligger ett *begränsat ansvar*.
 - För föroreningar som uppkommit efter 1969 föreligger normalt *inte anledning att jämka* ansvaret med hänsyn till tidsaspekten.
-
- **Hjortsberga sågverk:** Bolagets ansvar jämkades till 40 %
 - **Engkvist & Udesen:** Bolagets ansvar jämkades till 25%

Legal#Presentation2

MANNHEIMER SWARTLING

Praxis från MÖD – övriga jämningsgrunder

Övriga jämningsgrunder som berördes:

- **Gällande tillstånd:**
 - MÖD: ”Att bolagets verksamhet varit tillåten är utifrån vad som anförts ovan inte ensamt ett skäl för jämkning.”
(Engkvist & Udesen)
- **Dåtidens krav:**
 - MÖD: Det har funnits brister i hanteringen av doppningsmedel, även om den inte stått i strid med några villkor eller föreskrifter. Detta talar i skärpande riktning.
(Hjortsberga sågverk)

Legal#Presentation2

MANNHEIMER SWARTLING

Praxis från MÖD – övriga jämningsgrunder

Övriga jämningsgrunder (forts.):

- Andra omständigheter:

- ”Det är oskäligt att bolaget ska bekosta att exploatörens åtgärder har inneburit att kostnaderna för efterbehandling stigit”. (Engkvist & Udesen)

MÖD: ”I bedömningen av vilka åtgärder som är miljömässigt motiverade och ekonomiskt rimliga beaktas de totala kostnaderna för efterbehandling.” Enligt MÖD finns inte utrymme att därutöver beakta kostnadernas storlek vid prövningen av ansvarets omfattning.

- Fastigheten har använts på avsett sett (industrifastighet) . (Hjortsberga sågverk)

MÖD: ”Om en sådan omständighet skulle föranleda jämkning kan syftet med bestämmelserna om efterbehandling inte uppfyllas.”

Legal#Presentation2

MANHEIMER SWARTLING

Praxis från MÖD – övriga jämningsgrunder

Övriga jämningsgrunder (forts.):

- Andra omständigheter:

- ”De stora behoven av efterbehandling generellt i samhället leder till orimliga totala kostnader om ambitionsnivån hålls för hög. Bolaget har redan bekostat undersökningar, riskbedömning och åtgärdsutredning till en kostnad av 1 Mkr. Området kan förklaras som miljöriskområde.” (Hjortsberga sågverk)

MÖD: ”Skäl för jämkning på grund av ovan anförda omständigheter finns inte. Syftet med reglerna i 10 kap. MB är att skapa garantier för att förorenade områden efterbehandlas utan att det belastar statsbudgeten. En alltför generös tillämpning av 10 kap. 4 § skulle motverka syftet med bestämmelserna.”

Legal#Presentation2

MANHEIMER SWARTLING

Praxis från MÖD – jämkning av ansvaret

Vad innebär avgörandena?

- Påverkan på marknaden?
- Vem står restkostnaden efter jämkning?
- Praktiska aspekter?

Legal#Presentation2

 MANNHEIMER SWARTLING

Kontaktinformation

Per Molander

Tel: 08-595 064 84

Mobil: 0709-777 484

E-post: pmo@msa.se

 MANNHEIMER SWARTLING